

Boeken troef! - Lager Onderwijs

Ine Callebaut & Saskia Timmermans (Odisee)

Boeken troef!

🌅 Boeken troef!

■ Doelen Boeken troef!

▼ Acties Boeken troef!

📊 Troeven en struikelblokken

Boeken troef!

Een (gratis) leesproject voor basis- en secundaire scholen in Aalst, Anderlecht en Denderleeuw die via een krachtige(re) leesomgeving de leesmotivatie van jonge lezers willen verhogen.

In samenwerking met de Odisee hogeschool, de plaatselijke bibliotheek en Het Lezerscollectief werk maken van
Samen Lezen, vrij lezen en voorlezen.

Een leesproject gefinancierd door de Vlaamse overheid.

Meer info: jaantje.verbruggen@odisee.be

MacBook Pro

Lezen op school

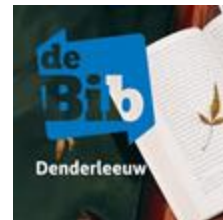
Boeken troef!

Autonome leesmotivatie van kinderen bevorderen door Samen Lezen te organiseren binnen een rijke leesomgeving

HET
LEZERS
COLLECTIEF

Boeken troef!

22 Schoolteams – 7 kleuter, 7 lager, 8 secundair

🌅 Boeken troef!

■ Doelen Boeken troef!

▼ Acties Boeken troef!

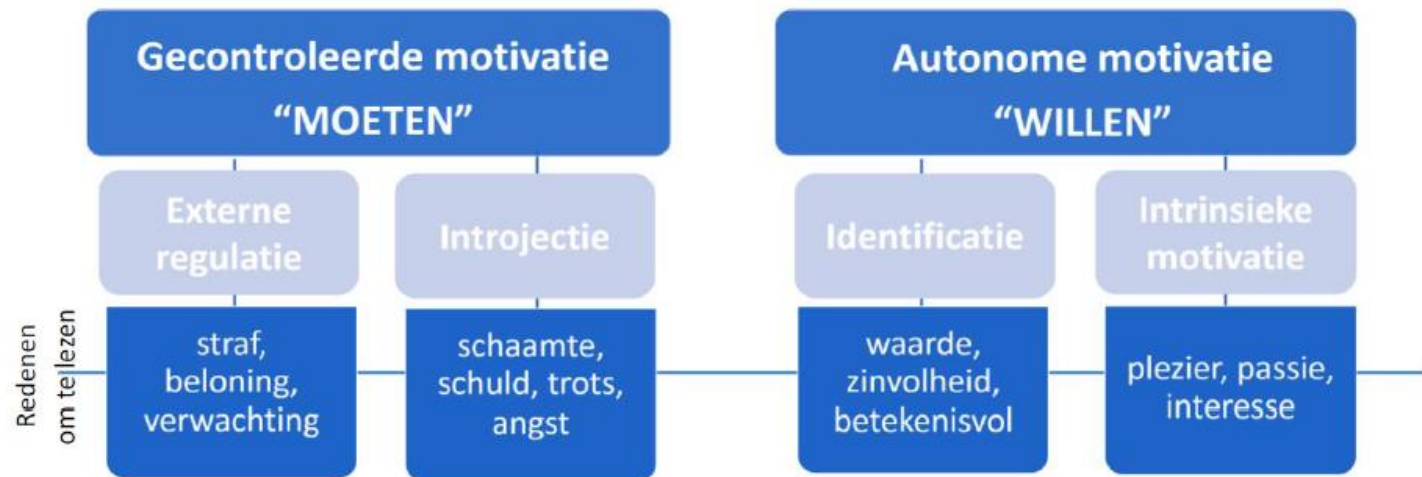
▒ Troeven en struikelblokken

Centrale doelstelling: autonome leesmotivatie

MOTIVATIETYPES

Motivatietypes volgens de Zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 2000; Vansteenkiste, Sierens, Soenens, & Lens, 2007)

Waarom werken rond autonome leesmotivatie?

MOTIVATIETYPES

Autonome leesmotivatie
“WILLEN”

- ✓ Meer leesbetrokkenheid
- ✓ Hogere leesfrequentie
- ✓ Betere begrijpend leesvaardigheden

Gecontroleerde leesmotivatie
“MOETEN”

- ✓ Lagere leesfrequentie
- ✓ Zwakkere begrijpend leesvaardigheden

Boeken troef!

🌅 Boeken troef!

■ Doelen Boeken troef!

▼ Acties Boeken troef!

📊 Troeven en struikelblokken

1

Leesbeleid

Leesfoto of **BS leesbeleid**
in kaart brengen a.h.v. de

[Leesscan](#)

&

team sensibiliseren

2

Leesomgeving

Fysieke **leesplek(ken)** en
leesprikkelende
omgeving

&

Leesbevorderende
initiatieven

3

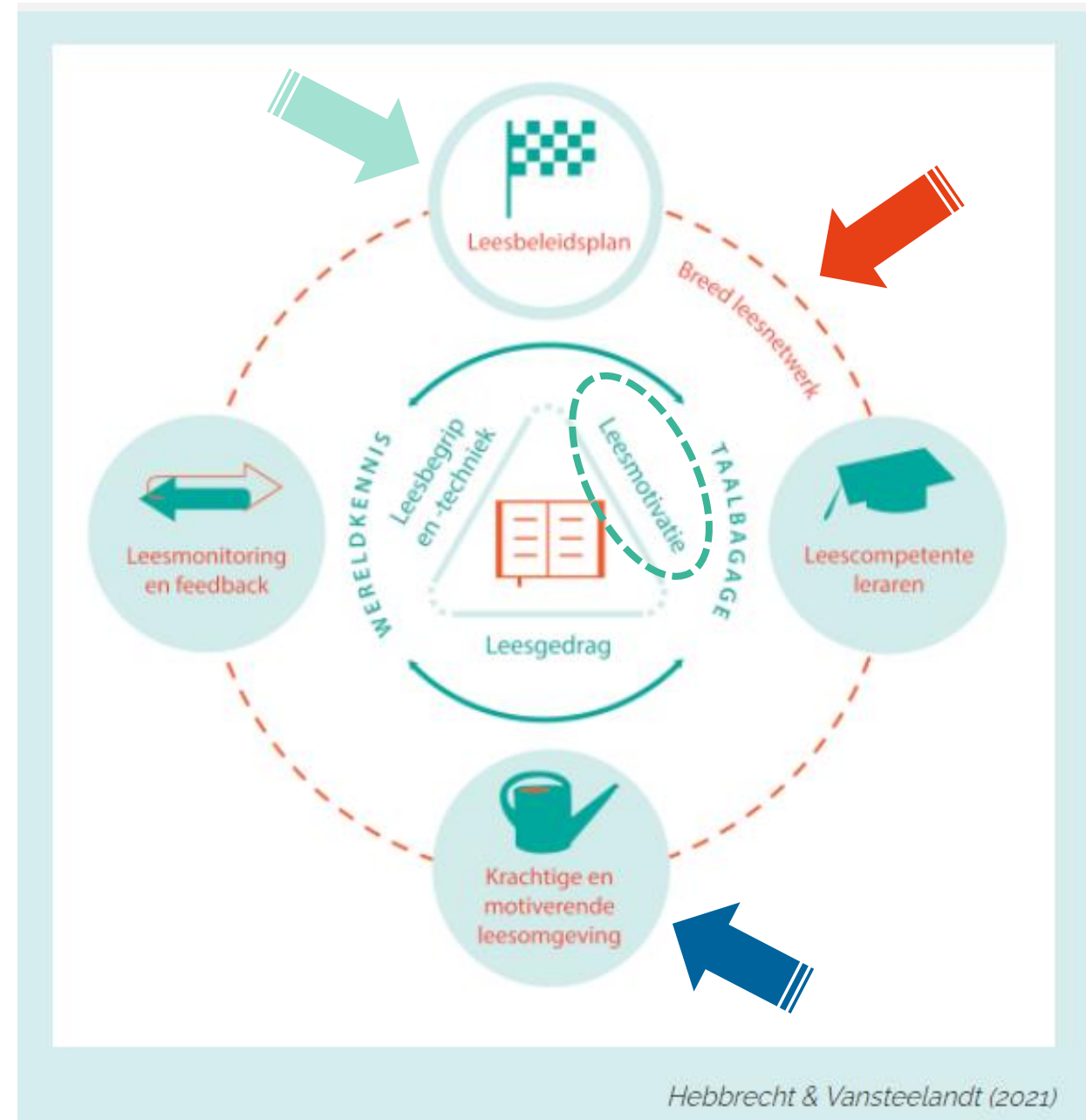
Leesnetwerk

Op school – leesteam
&

Met **externe partners** –
ouders, bib, leerlingen,
CANON (o.a.
[Poëziesterren](#)),
Lezerscollectief...

Acties

- ▣ Opstart of bijsturing van (bestaand) leesbeleid (als onderdeel talenbeleid)
- ▣ Acties voor 2 pijlers leesbeleid
 - Visie, doelen en acties of leesbeleidsplan
 - Effectieve leesdidactiek doorheen het curriculum of leescompetente leraren
 - **KRACHTIGE EN MOTIVERENDE LEESOMGEVING**
 - Leesmonitoring en feedback
 - **Binnen een BREED LEESNETWERK**
- ▣ i.f.v. opkrikken **AUTONOME LEESMOTIVATIE**

Projectjaar 1

- ▣ Infosessie 1 - leesbeleid
- ▣ Beginsituatie(analyse) - leesscan
 - Bespreking analyse
 - Acties op BT!-terreinen formuleren
- ▣ Infosessie 2 – wat doet het boek?
- ▣ Acties Leesomgeving & Leesnetwerk
 - Fysieke leesplek inrichten
 - Opleiding tot leesbegeleider (LC)
 - Schoolspecifieke acties
- ▣ Intervisie en overleg met bibs

Opleiding tot leesbegeleider

- ▣ Door Het Lezerscollectief
- ▣ Samen Lezen
 - Shared Reading (TRO), Liverpool – Jane Davis
 - Samen Lezen Vlaanderen
 - [Samen Lezen in beeld](#)

Boeken troef!

Voorbeelden van acties

- ▣ Duidelijk herkenbare en toegankelijke leesplek inrichten
- ▣ Boekenaanbod screenen en verrijken
- ▣ Bibliotheekbezoek mogelijk maken via [dynamoOPWEG](#)
- ▣ Voorleesmomenten
- ▣ Boekenboxen samengesteld door bib
- ▣ Uitwisselingsmoment tussen collega's over leesbevorderingsacties in de klas
- ▣ Communicatie over BT & leesbevordering naar ouders
- ▣ Vrij lezen optimaliseren adhv Vuistregels
- ▣ ...

coronaroet

VBS Welle

2u · 🌐

Deze week kreeg de bib enkele klassen over de vloer... 2LA, 2LB, 3L en 5L passeerden de revue.

Via #DynamoOpWeg van #cultuurkuur geraakten we heel n in de bib (en weer terug 😊) #bedankt!

De kids waren dolenthousiast over de introductie en de ma boeken... smaak naar meer! 📖

#boekentroef

#leesplezier

#vbswelle

#bibdenderleeuw

sjc_eikstraat

7 december om 20:57 · 🌐

"Voorlezen, één kwartier, elke dag. Doe je mee?" #voorlezen Onze kapel werd omgetoverd tot 'De Leeskapel' 📖 📖 !

Een eigen stille, knusse plek om samen of alleen te lezen en voor te lezen. Dankzij het project Boeken troef! van #odisee Aalst Lezen is leuk en vanaf nu iets om naar uit te kijken 🥰🥰!

Vijf vuistregels voor (het slagen van) vrij lezen

Leeskilometers maken: oké! Maar ... niet als het tegen de zin van de leerlingen gebeurt. Een positieve leespiraal opstarten vertrekt van betrokken en dus van autonoom gemotiveerde lezers. Ook bij vrij lezen (lezen in de klas) zijn er een aantal regels.

... t leerlingen kiezen wat ze lezen. A van het ABC

k ook aan: strips, kranten, tijdschriften, fotoboeken, poëziebundels, silent books (woordenloze prentenboeken), doeboeken, audioboeken¹, graphic novels, non-fictie, e-readers, meer- of anderstalige boeken, ...

p leerlingen het juiste boek te vindenⁱⁱ. C van het ABC

Denk aan: zoeken via www.boekenzoeker.be (keuze op basis van thema, leeftijd, genre...)

Denk aan: gerichte suggesties vanuit interesse én leesniveau van de leerling.

ak vrij lezen vanzelfsprekend en structureel. B van het ABC

nk aan: een vaste plaats in het weekrooster^{iv}, een actie waar iederéén aan deelneemt (van de klasleerkracht, de zorgleerkracht, de directeur... tot technisch en administratief personeel), iets van lange duur (duurzaamheid!) ... volhouden en initiatief bijschaven is de boodschap. Vergeet daarbij de input van de leerlingen niet.

d vrij lezen in én sluit het af^v. B van het ABC

nk aan: een concrete leesvraag voor het lezen (bv. *Vertel mij achteraf in welk land je geweest bent. Of: Vertel mij is eens welk personage je echt (wel/niet) sympathiek vond of: Vat straks in 5 lijnen samen wat je gelezen hebt ...*)

Denk aan: korte gesprekjes over leesvoorkeuren, over 'aha'-ervaringen (*ik had niet gedacht dat ik ...*), over leeservaringen met de basisvragen van Aidan Chambers^{vi} ... Houd het in ieder geval 'luchtig': maak er zeker geen evaluatiemoment van.

Denk aan: een korte schriftelijke reactie op het gelezene (bv. voor op het prikbord: 🗨️ met een strookje uitleg)

aan: werken met afbeeldingen en gevoelskaarten zoals gesuggereerd door Margot van Dingenen: zie [Educatieve handleiding Jeugdboekenmaand 2021](#) (Van Dingenen, 2021, p. 16)

erker het in de tijd en zorg voor een leesprikkelende ruimte. B van het ABC

Denk aan: een gezellige, toegankelijke, stille ruimte om te lezen, aan de 'less is more' van Krashen^{vii}, aan zetels en kussens (voor wie niet graag aan een bank leest), aan posters, een boek in de kijker, een boekenvitrine of gewoon ... boeken op de lessenaar van de leerkracht!

SAMENWERKEN MET DE BIB? ALLEEN MAAR VOORDELEN!

Vrije Basisschool DvM in Aalst werkt nauw samen met bibliotheek Utopia. Waarom en hoe doen ze dat? Kimberly Baetens, juf van het eerste leerjaar en verantwoordelijk voor het taalbeleid op de school, zet de redenen op een rij.

EEN RUKER BOEKENAANBOD

'Elke klas op onze school heeft een boekenhoek, maar het is fijn om het aanbod daarvan uit te breiden en af te stemmen op wat de leerlingen willen. **Als de zesdes een tijdlang zot van manga's zijn, dan kiezen ze die in de bib.** Zelf sta ik nu voor het eerst in het eerste leerjaar en dunde ik de deels verouderde klasbib uit. De bibboeken zijn voor mijn eerste lezers dus een welkome aanvulling. De school heeft sinds kort ook een pipowagen op de speelplaats staan, die dienstdoet als leesplek en stille ruimte. Om daar een wisselend boekenaanbod te kunnen bieden, zullen we ook de hulp van Utopia inschakelen.'

'Vóór corona gingen we regelmatig met de klas naar de bib om boeken uit te lenen. Toen dat niet kon, maakten we gebruik van afhaalboxen. Utopia bevindt zich op wandelafstand. Die drempel is er dus niet, al zijn **klasbezoeken met kleuters moeilijk te organiseren.** We spelen wel met het idee

om er met de zorg met een groepje van vijf kleuters al eens op ontdekking te gaan. Tijdens een recent overleg tussen de kleuterschool en Utopia bespraken we ook de opties om met themaboxen voor de kleuters te werken.'

MEER DAN ALLEEN UITLENEN

'Onze klassen tekenen elk jaar in op de evenementen die Utopia organiseert. Educatieve medewerkers zorgen dan voor auteursbezoeken en workshops. Sinds ik het talenbeleid opneem, **stuur ik die initiatieven gericht door naar de collega's.** Dat duwtje werkt.'

BRON VAN LEESTIPS

'In onze maandelijkse digitale schoolkrant hebben we een rubriek Boekentip. Vroeger zocht ik daarvoor zelf boeken uit, maar het leek me waardevoller om **boeken in de kijker te zetten die ook meteen in Utopia uitgeleend kunnen worden.** De bibliotheek plaatst er een QR-code bij, die meteen linkt naar hun catalogus.'

ouders meetrekken

'We willen de samenwerking nog uitdiepen om ook ouders naar de bib te leiden. Als de bib een interessant aanbod voor ouders heeft, zoals de Leesjury, dan delen we dat op Facebook of via andere kanalen. We proberen zo elkaars werking te versterken. Ik zeg op oudercontacten ook altijd dat je er spelletjes voor het eerste leerjaar vindt en dat je van hun diensten gebruik kan maken zonder veel rompslomp. Bovendien is Utopia een inspirerende ontmoetingsplek. De academie huist er, er is een cafeetje ... We denken eraan om **het openklasmoment in augustus/september daar te organiseren.** Op die manier maken ouders meteen kennis met het aanbod én geven we een krachtig signaal: zo belangrijk vinden we lezen.'

'DE DOORLOPENDE LEERLIJN VAN BOEKENTROEF! VONDEN WE EEN GROTE PLUS'

DvM Aalst stapte in het project BoekenTroef!. Dat zag het licht in het kader van de projecten Lezen op School die de Vlaamse overheid opstartte (zie p. 6-8). Kimberly Baetens: 'Dit tweejarig traject zet in op een motiverende leesomgeving en richt zich zowel op het kleuter- als

lager onderwijs. Die doorlopende leerlijn van BoekenTroef! vonden we een grote plus. We pakken met de hulp van Odisee Aalst en bibliotheek Utopia de boekenhoeken in de klassen aan en creëren fijne leesplekjes. Ik krijg van het Lezerscollectief ook **training in de methodiek van Samen Lezen.** Daarbij staat de emotionele beleving van een tekst centraal. Het is de bedoeling dat ik die kennis doorgeef aan de oudste leerlingen, zodat zij met de jongere klassen kun-

nen samenlezen. Wie weet kan de bib nog boeken of fragmenten aanraden die zich daar goed toe lenen? We zitten ook regelmatig samen met de andere scholen uit het project om kennis en ervaringen te delen. Bij dat overleg sluiten ook de mensen van de bib aan. Intussen kan ik gezichten op hun namen plakken en dan spreek je natuurlijk gemakkelijker mensen aan als je een vraag of idee hebt.'

'DE DOORLOPENDE LEERLIJN VAN BOEKENTROEF! VONDEN WE EEN GROTE PLUS'

We zitten ook regelmatig samen met de andere scholen uit het project om kennis en ervaringen te delen. Bij dat overleg sluiten ook de mensen van de bib aan. Intussen kan ik gezichten op hun namen plakken en dan spreek je natuurlijk gemakkelijker mensen aan als je een vraag of idee hebt.'

Samen Lezen in de praktijk

Het was spannend, want de reacties van de kinderen zijn onvoorspelbaar. Waar ik een negatieve reactie verwachtte, reageerden de leerlingen heel positief. (...) Ook moeilijke lezers zijn gemotiveerd om samen te lezen, het is wel noodzakelijk om hen in een kleine groep te laten lezen. Het samen lezen is veel meer dan puur lezen. De betrokkenheid van de leerlingen is zeer groot. (Femke)

Samen Lezen in de praktijk

Ze (de "taalzwakkere kinderen", n.v.d.r) mochten zelf ook een stukje lezen en waren mee met de tekst. Ze kregen door het samen lezen een zetje om een tekst te begrijpen en te durven lezen. (...) Ik had een omgekeerd gevoel: taalzwakkere leerlingen doen het beter, ze zijn redelijk mee met de tekst, zeker wanneer we een tekst laten aansluiten bij het thema dat op dat moment leeft in de klas. De kinderen vroegen niet bij elk moeilijk woord uitleg, de tekst stond centraal." (Jolien en Evy)

Duolezen in Regina Assumpta Anderlecht

Projectjaar 2

- ▣ Opstart PJ 2 – actieplan overlopen & bijsturen
- ▣ Opstart leesgroepen met de leerlingen
- ▣ Opleiding BoekenTroevers
- ▣ Opstart leesduo's TRoever-PRoever
- ▣ Intervisie met TRoevers
- ▣ Slotweek – BT!-acties in de kijker
- ▣ Gezamenlijke, afsluitende intervisie
- ▣ Leesscan (begin jaar 3)

Samen Lezen in de praktijk

De veiligheid en geborgenheid van zo'n kleine groep zorgt ervoor dat de kinderen heel open zijn en hun mening kunnen geven over de tekst .

(Femke)

Samen Lezen in de praktijk

*Je merkt met deze methode wel snel hoe sterk leerlingen in woordenschat en begrijpend lezen zijn. Maar voor mij schuilt de grootste kracht ervan toch in **het gesprek** dat zo'n tekst uitlokt. En in de tijd die er is om iets **opnieuw te lezen**, om er rustig een **mening** over te formuleren die **niet juist of fout** is. In de klas moet het meer vooruitgaan. Onze eerste ervaringen zijn in elk geval heel positief. Bij leerlingen, leraren en ook bij mij.*

Daphne Gembella, pedagogisch directeur 1ste graad
Lucerna, campus
INNOVA

Boeken troef!

Opleiding Boekentroevers

Boekentroevers gaan in duo's Samen
Lezen met een (jongere)
Boekenproever

- Leerlingen L4 & L5
- Op school, informele setting

Opleiding Boekentroevers

- ▣ Hoe duolezen met Boekenproevert
- ▣ Materiaal ontwikkeld i.s.m. Het Lezerscollectief
 - Tips en tricks
 - Stappenplan duolezen
 - Vragenkaart
 - Verhalen en gedichten
- ▣ - ...

Tips & tricks

Straks is het zovert Jij, als opgeleide Boekentroevert, wordt aan een Boekenproevert. Met jouw hulp wil de school meer en meer kinderen aan het lezen krijgen. Wat cius van jou verwacht? Vooral dat je met veel zin en goesting een stukje tekst! bespreekt. Hieronder enkele handige tips and tricks!

Een goede Boekentroevert is iemand die ...

- ... op voorhand nadenkt over enkele vragen die hij/zij de Boekenproevert te begeleiden.
- De VRAAG-kaart kan je daarbij helpen.
- ... met veel enthousiasme een stukje tekst luidop voorleest.
- Je leest luid genoeg.
- Je leest niet te snel.
- Je leest met intonatie, maar ...
- Je maakt er geen toneeltje van.
- ... goed kan luisteren naar wat de Boekenproevert vertelt.
- Je maakt oogcontact.
- Je knikt dat je het begrepen hebt.
- Je humt om aan te geven dat je aan het luisteren bent.
- Je laat de ander uitspreken.
- Je begint niet onmiddellijk over jezelf te vertellen.
- ... samen met de Boekenproevert nadenkt over de tekst.
- Je stelt enkele vragen.
- Je geeft de Boekenproevert de tijd om even na te denken.
- Je nodigt de Boekenproevert uit iets meer uitleg te geven.
- Je vraagt om meer uitleg wanneer de Boekenproevert vertelt wat jij moeilijk, leuk, verrassend, of anderszins opvalt.
- Je vertelt wat jij moeilijk, leuk, verrassend, of anderszins opvalt van de tekst wanneer je merkt dat de Boekenproevert niet begrijpt.

Vind je zelf nog iets belangrijk? Noteer het dan!

.....

.....

.....

Stappenplan

Dit stappenplan - met daarin de 5 G's - moeten je helpen het Samen Lezen voor te bereiden en te begeleiden. Heb je toch nog een vraag? Aarzel dan niet de begeleidende leerkracht om te vragen.

Ik bereid me goed voor

1. Ik zoek een tekst die ik zelf leuk, goed, grappig of interessant vind en zorg voor een kopie van een tweede exemplaar.
2. Ik oefen de tekst eens luidop.
3. Ik denk na over de vragen die ik zou kunnen stellen. Zie Vraagkaart.

Ik lees voor en denk aan de 5 G's

1. **GEZELLIG**
Ik of de leerkracht zorgt voor een gezellige sfeer: thee, een koekje, een knusse zetel, een sfeerlamp, een gezellige leeshoek...
2. **GROET**
Ik zorg dat de Boekentroevert even kan vertellen over zijn/haar dag op school. Ondertussen drinken we onze thee, eten we een koekje... Ik vertel welk verhaal, gedicht of prentenboek we vandaag zullen lezen en wie de tekst geschreven heeft.
3. **GRAAG LEZEN**
Ik lees de tekst hardop en met gevoel voor. Een gedicht lees ik tweemaal voor, een verhaal of prentenboek éénmaal, maar ik pauzeer tussenin. Als ik merk dat de Boekenproevert afgeleid is, wijs ik op een detail in het prentenboek, stel ik nog een extra vraag of vertel ik zelf iets bij de tekst. Ik blijf enthousiast! En wie weet wil de Boekentroevert zélf wel verder lezen, een stukje opnieuw lezen?
4. **GESPREK**
Ik stel tijdens of na het lezen enkele vragen. Ik luister goed naar wat de Boekenproevert vertelt en deden. Ik wil weten wat hij /zij grappig, vervelend, leuk, vreemd of moeilijk vond. Ik vertel ook wat ik dacht en voelde bij de tekst.
5. **GOED GEVOEL**
Ik stel open vragen. Ik stel geen weetvragen. Ik reageer positief op vragen of opmerkingen van de Boekenproevert en probeer 'schouderklopjes' te geven. Bij Samen Lezen bestaan er geen foute antwoorden.

Ik sluit het Samen Lezen af

1. We vullen samen de leesfiche in.
2. We ruimen samen op.

Boeken troef!

Duolezen in de praktijk

▣ Samen voorbereiden

- Met andere Boekentroevers
- Onder begeleiding van BT-ankerpersoon
- Voorlezen oefenen + vragen bedenken

Boeken troef!

Duolezen in de praktijk

▣ Duolezen

- Boekentroevers: L4 - L5
- Boekenproevers: K3 - L2
- Informele context

Duo-lezen in de praktijk

Leerlingen worden uit hun comfortzone gehaald en komen in contact met teksten waar ze anders niet naar zouden grijpen.

Het gevoel dat je via het samen lezen van teksten verbondenheid kan creëren en dat je verschillende referentiekaders van leerlingen leert verkennen via dezelfde tekst.

Boeken troef!

🌅 Boeken troef!

■ Doelen Boeken troef!

▼ Acties Boeken troef!

▒ Troeven en struikelblokken

Troeven en struikelblokken (tot nu toe)

- ▣ Sensibilisering leerkrachtenteam
 - Leesscan (per graad of per school)
 - 'Sense of urgency'
 - BT is aanleiding voor leesinitiatieven
- ▣ Samenwerking met bibliotheken
- ▣ Samen Lezen = laagdrempelig voor lln & leerkrachten worden verbaasd door kinderen
- ▣ Combineerbaar met tal van (bestaande) projecten en kan onderwijsniveaus overschrijden
- ▣ Duolezen = manier om lln bij leesnetwerk te betrekken en hen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid

- ▣ Inrichten van leesplek en kwaliteitsvol aanbod volstaan niet – vijf vuistregels toepassen is nodig!
- ▣ Samen Lezen = drempel voor lkrn want opleiding wel nodig (*hoe eenvoudig het ook lijkt*)
- ▣ Duolezen = veel organisatie, overleg tussen leerkrachten (van verschillende leerjaren)
- ▣ BT! Meest succesvol wanneer initiatief van leerkrachten ('trekkers') komt
- ▣ Geschikte teksten (blijven) vinden
 - Niet elke tekst = SL-tekst

Boeken troef!
En verder...

Vragen? Opmerkingen?

ine.callebaut@odisee.be
saskia.timmermans@odisee.be

www.lezerscollectief.be &
info@lezerscollectief.be

